

שהתנה שלא לייעדה מבטל בכך מצות ייעוד, ועל כן נחשב למתנה על מה שכתוב בתורה, מה שאין כן בייבום וחליצה, הרי שניהם חלין בבת אחת, ומלכתחילה נתנה התורה רשות שיבחר באחת מהן, ואם כן בזה שבחר לחלוץ קיים בזה את רצון התורה, ואם כן מה מתנה על מה שכתוב בתורה שייך כאן, אדרבה זהו רצון התורה שבחר אחת וכך עשה.

★ ★

בגמ': לאמה מלמד שמוכרה לפסולים והלא דין הוא אם מקדשה לפסולים לא ימכרנה לפסולים.

הקשה הגאון רבי יוסף ענגיל ז"ל בספרו בית האוצר (ח"א אות פ"א), למה יכול האב לקדש את בתו לפסולים, הרי מה שיש כח לאב לקבל גיטו נלמד רק מכך שיש לו כח לקדש את בתו, כמו שאיתא במסכת כתובות (מז, א) שדורשים זאת מהיקש ד'ויצאה והיתה', ומצינו במסכת גיטין (כא, א) דמה שהאב מקבל גט לבתו הוא מטעם שליחות, דאיתא 'שליחות לקבלה נמי אשכחן בעל כרחו, שכן אב מקבל גט לבתו קטנה בעל כרחו', ואם כן אף קבלת קידושין לקטנה הוא מדין שליחות, ואם כן, כיצד יכול לקדשה לפסולים, הרי אין שליח לדבר עבירה.

ואין לומר שכיון שהשליחות בעל כרחו לא נאמר בזה הכלל דאין שליחות לדבר עבירה, דזה אינו, שהרי מצינו במסכת בבא מציעא (י, ב) שאם אומרים שליחות מטעם חצר, אף על פי שלא הבעלים מינה את השליחות, אלא התורה עושה את החצר לשליח שלא מדעת הבעלים, בכל זאת אומרים בזה אין שליח לדבר עבירה. ונשאר בצריך עיון.

דף כ' ע"א

בגמ': והלא דין הוא, אם מוכרה לפסולין - לא ימכרנה לקרובים.

כתב חכ"א (בקובץ כרם שלמה שנה ב' קו' י' ע' כח) בנידון ספק הגר"י ענגיל ז"ל בספר לקח טוב (כלל ט"ו) אי ריבוי הכמות מכריע את האיכות וז"ל: הנה בגמרא כאן מבואר וכנ"ל: אם מוכרה לפסולין לא ימכרנה לקרובים (בתמיה), והיינו משום שהך פסלות הוא לכל הקהל משא"כ קרובים ואח"כ אמרינן התם צד שני מה למוכרה לפסולין שאם רצה

או שאין לו סותר לדין השפחות, ומקודשת להשני, ומכל מקום הרי האדון נוהג בה מנהג שפחות (ולעיל הבאנו דבריו באריכות).

וכתב הגר"מ זמבא הי"ד בשו"ת זרע אברהם (סי' כ"ג אות ה') שנעלם ממנו דברים מפורשים בתוס' לעל ט"ז ע"א (ד"ה מיתה) שכתבו דאם קידשה אחיה לאחר לא מפקיע מהאדון דין שפחות, דאי לא תימא הכי, אין אדם קונה בת חבירו לאַמָּה, דהרי האדון יכול לשחק בו ולקדשה לאחר, ולהוצאה מדין שפחות עכתו"ד. ומוכח מדבריהם דרק בייעוד הוא דין שמפקיע דין שפחות, ונוהג בה מנהג אישות ולא מנהג שפחות, אבל אם קדשה לאחר עדיין נוהג האדון בה מנהג שפחות.

★ ★

(ודברי התוס' הללו מובאים במנ"ח עצמו וכמובא לעיל וצ"ע)

★ ★

בגמ': המוכר את בתו ופסק על מנת שלא לייעד נתקיים התנאי דברי רבי מאיר וחכמים אומרים אם רצה לייעד מייעד מפני שהתנה על מה שכתוב בתורה וכל המתנה על מה שכתוב בתורה תנאו בטל.

כתב הב"ח (אבן העזר סי' עה) מי שנתחייב בקנין סודר לחלוץ ליבמתו, ואחר כך תבעה היבמה שייבמה, כיון שבהתחייבותו לחלוץ נחשב מתנה על מה שכתוב בתורה, יכול עכשיו לייבם. בשו"ת דברי יוסף (נג) הביא שהקשה הרב הגדול מהר"א יצחקי, למה נחשב מתנה על מה שכתוב בתורה, הרי התורה נתנה לו רשות או לחלוץ או לייבם, ואם כן בזה שבחר לחלוץ נהג על פי התורה. ותירץ, דכמו כן רואים בעניינינו לגבי ייעוד, דאף על פי שאין האדם מחויב לייעד, מכל מקום אם בתחילה התנה שלא ייעד, נחשב מתנה על מה שכתוב בתורה, ויכול לייעד.

אמנם בדבר משה (ח"א אבן העזר סי' כו) הקשה על הראיה מייעוד, שאינו דומה זה לזה, שכן בייעוד אין מצוות הייעוד והפדיה חלין כאחד, אלא בתחילה חל עליו מצוות ייעוד, ואחר כך תחול מצות פדייה, ונמצא שאם תתעכב מצות פדייה מחמת איזה סיבה (כגון שלא יהיה ממון לפדותה), כיו